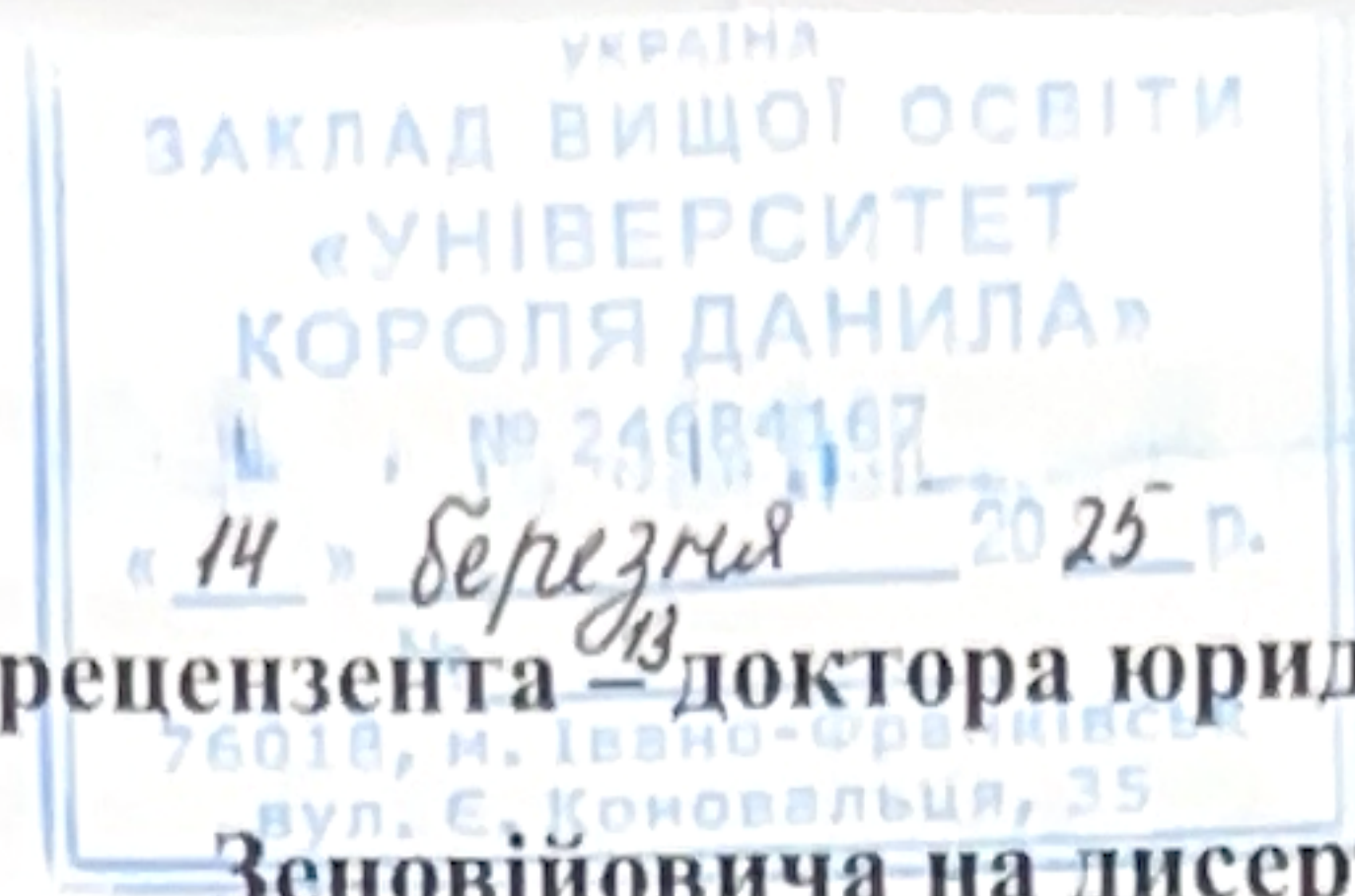

РЕЦЕНЗІЯ

рецензента ^{із} доктора юридичних наук, професора Криховецького Івана

Зеновійовича на дисертацію Балагури Тараса Володимировича

на тему «Правові засоби забезпечення соціальної справедливості», подану на

здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 08 «Право»

за спеціальністю 081 «Право»

Актуальність обраної дисертантом теми. Враховуючи динамічний розвиток суспільства, зростання соціальної нерівності та необхідність посилення демократичних інститутів, формування ефективного механізму забезпечення соціальної справедливості є нагальною потребою. Поєднання національних морально-етичних норм із міжнародними стандартами прав людини дозволяє створити збалансовану систему соціального захисту, яка не лише враховує історичний та культурний контекст України, а й відповідає вимогам глобалізованого світу. Дотримання принципів рівності, недискримінації та соціальної згуртованості сприяє формуванню інклюзивного суспільства, де кожен громадянин має рівний доступ до освіти, медицини, правосуддя та інших базових благ.

Беручи до уваги наведені аргументи, удосконалення моделі соціальної справедливості є важливим науковим завданням, яке поставив перед собою здобувач Балагура Т.В. Його дослідження спрямоване на посилення демократичних інститутів України, забезпечення рівних можливостей для всіх громадян незалежно від соціального статусу та створення сприятливих умов для сталого соціально-економічного розвитку держави. Запропонований підхід враховує як національні традиції, так і міжнародні стандарти прав людини, що дозволяє сформувати ефективну систему соціального захисту, підвищити рівень правової культури та сприяти громадянській активності у процесі державотворення.

Оцінка наукового рівня дисертації і наукових публікацій здобувача. Аналіз наукової роботи та публікацій здобувача засвідчив, що її структура та логічна послідовність повністю відповідають визначеним цілям і завданням. Усі

розділи є добре збалансованими, а текст позбавлений повторів і дублювань. Висновки та запропоновані рішення ґрунтуються на широкій теоретичній та джерельній базі, а також на глибокому аналізі методологічних підходів. Це свідчить про високий рівень професіоналізму автора та значну теоретичну цінність дисертаційного дослідження.

Основні результати дисертації відображені у шести наукових публікаціях, зокрема у чотирьох статтях, опублікованих у наукових фахових виданнях України, та двох тезах, включених до збірників матеріалів конференцій і симпозіумів.

Аналіз дисертаційної роботи та наукових публікацій здобувача свідчить про високий науковий рівень проведеного дослідження. Отримані результати відповідають напряду теорії держави і права, а їхня практична значущість підтверджується належним рівнем апробації.

Новизна представлених теоретичних та/або експериментальних результатів проведених здобувачем досліджень, повнота викладу в опублікованих працях. За своїм змістом дисертаційна робота є одним із перших комплексних досліджень правових засобів забезпечення соціальної справедливості. Дослідження дозволяє не лише систематизувати існуючі нормативні акти, але й виявити критичні недоліки в їх імплементації, розробити рекомендації щодо адаптації законодавства до сучасних соціально-економічних викликів та сприяти формуванню більш стійкого правового середовища для забезпечення соціальної справедливості в Україні.

Здобувачем вперше розроблено правові засоби оцінки соціальної справедливості, що враховують особливості українського суспільства, та емпіричний інструментарій для аналізу ефективності правових механізмів у сфері соціального захисту, правосуддя та прав людини. Запропоновано когнітивно-правовий підхід, який розглядає соціальну справедливість як ментальну конструкцію, що регулює баланс між зусиллями та винагородами, порушеннями та покараннями. Розроблено підхід до адаптації правових норм, що поєднує цифрові технології та сучасні практики для підвищення прозорості законодавчого процесу, ефективності правового контролю та створення більш інклюзивного суспільства. Проаналізовано ефективність правової політики та виявлено її

недоліки. Запропоновано ухвалення Закону «Про правову освіту» для впровадження єдиної системи правового виховання, розвитку демократичних інститутів та цифровізації навчального процесу.

У роботі Балагури Т.В. представлено й інші висновки й рекомендації, в тому числі й практичного характеру, що свідчать про цілісність, завершеність та значущість новизни отриманих результатів.

Наукова обґрунтованість отриманих результатів, наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Балагура Т.В. здійснив аналіз та використав фундаментальні дослідження українських і зарубіжних вчених, що висвітлюють засади реалізації соціальної справедливості. Автор успішно реалізував поставлену мету дослідження – всебічного теоретичного і практичного обґрунтування поняття соціальної справедливості через правові механізми її реалізації з урахуванням інноваційних підходів, таких як цифрові технології та аналітика даних.

Рівень виконання поставленого наукового завдання, оволодіння здобувачем методологією наукової діяльності. Свідченням високого рівня володіння Балагури Т.В. методологічними прийомами і правилами є те, що в роботі застосовано комплекс методів наукового пізнання, який включає філософсько-світоглядні, загальнонаукові та спеціально-юридичні підходи (розділи 1, 2, 3). Зокрема застосовувалися такі методи, як формально-логічний, історико-правовий, системного аналізу, функціональний, порівняльно-правовий, соціологічний, метод прогнозування, метод аналізу та метод узагальнення.

Теоретичне і практичне значення результатів дослідження. Сформульовані здобувачем висновки і пропозиції впроваджено: вони використовуються в освітньому процесі, чому є підтвердженням представлений Акт впровадження в додатках до дисертаційної роботи.

Оцінка змісту дисертації й завершеності в цілому. Дисертаційна робота Балагури Т.В. має чітку і логічну структуру, яка відповідає вимогам до подібного роду робіт, які передбачені Порядком присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої ради закладу освіти, наукової

установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44.

Робота складається з анотації, списку опублікованих праць за темою, вступу, трьох розділів, які логічно об'єднані у дев'ять підрозділів, висновків, списку використаних джерел (163 найменування на 12 сторінках) та додатків. Загальний обсяг дисертації становить 198 сторінок, з них основного тексту – 169 сторінок. Чотири сторінки – три додатки.

В анотації в стислій формі викладено основні результати дослідження, категорії і поняття, які автор вводить в науковий обіг, сформульовано рекомендації та пропозиції стосовно поняття соціальної справедливості та правових механізмів її реалізації з урахуванням інноваційних підходів, таких як цифрові технології та аналітика даних.

У вступі здобувач обґрунтував вибір теми, конкретизував актуальність, визначив мету, завдання, об'єкт і предмет дослідження. Вказано на зв'язок роботи з науковими програмами і планами, темами. Наведено набір прийомів і методів наукового пізнання, які використовувалися в процесі дослідження. Окреслено наукову новизну, практичне значення отриманих результатів, наведено інформацію про апробацію.

У першому розділі **«Теоретико-правові засади забезпечення соціальної справедливості»** дисертант досліджує поняття соціальної справедливості в правовій науці, аналізує роль правової культури у формуванні механізмів її забезпечення, а також розглядає взаємозв'язок цінностей правової політики та соціальної справедливості.

У другому розділі **«Правові засоби забезпечення соціальної справедливості: структура та функції»** здобувач аналізує норми права як інструмент регулювання соціальних відносин у контексті справедливості, досліджує роль заохочувальних норм у формуванні та реалізації принципів соціальної справедливості, а також розглядає правове виховання як невід'ємну складову механізмів її забезпечення.

У третьому розділі **«Практичні аспекти правових засобів забезпечення соціальної справедливості»** конкретизовано аналіз правової політики України у

сфері забезпечення соціальної справедливості, виявлено проблеми імплементації заохочувальних норм права у відповідні механізми, а також досліджено зарубіжний досвід у цій сфері з метою його адаптації до національного правового простору.

Отримані **результати дослідження** відповідають поставленій меті та завданням, вирізняються репрезентативністю й новизною, а також можуть стати підґрунтям для подальших теоретико-правових досліджень і практичного впровадження.

Рекомендації щодо подальшого використання результатів дисертації в практиці. Сформульовані та обґрунтовані в роботі Балагури Т.В. положення, висновки та рекомендації, можуть бути використані для подальших фундаментальних, теоретичних і прикладних досліджень, присвячених правовим механізмам забезпечення соціальної справедливості в Україні.

Зауваження щодо оформлення та змісту дисертації, запитання до здобувача. Позитивно оцінюючи отримані результати здійсненого Балагурою Т.В. дослідження, підкреслюючи їх наукову і практичну цінність, необхідно звернути увагу на окремі дискусійні питання.

По-перше, у дослідженні застосовано комплексний підхід до аналізу взаємодії правових, соціальних та економічних чинників, проте недостатньо конкретизовано методи оцінки їхньої ефективності. Запропоновані правові інструменти для подолання дискримінаційних практик потребують більш детального обґрунтування їхньої практичної реалізації та можливого впливу на існуючу правову систему.

По-друге, запропонований автором у висновках підхід до соціальної справедливості як когнітивної категорії є цікавим та інноваційним, проте потребує детальнішого обґрунтування його практичного застосування у правовому регулюванні. Варто також уточнити методи оцінки впливу суспільної свідомості на ефективність правових механізмів.

По-третє, детальний аналіз функцій правових норм є безумовною перевагою дослідження, однак варто більш ґрунтовно розкрити їхню взаємодію та вплив на

практичне забезпечення соціальної справедливості, а також доповнити прикладами їхньої реалізації в сучасному правовому полі.

Зазначені рекомендації та зауваження носять дискусійний характер і не знижують загалом високого теоретико-методологічного рівня та практичної значущості представленої до захисту дисертаційної роботи.

Відсутність порушень академічної доброчесності. Під час аналізу рецензованої дисертації та опублікованих праць Балагури Т.В., фактів порушення академічної доброчесності (плагіату чи фальсифікації) не виявлено. Дисертаційна робота Балагури Т.В., є завершеною, самостійно виконаною науковою працею, що має вагоме теоретичне і прикладне значення.

Висновок про відповідність дисертації поставленим вимогам. Дисертація Балагури Тараса Володимировича на тему «Правові засоби забезпечення соціальної справедливості» є завершеною, самостійно виконаною кваліфікованою науковою працею, що має вагоме теоретичне і прикладне значення, відповідає спеціальності 081 «Право» та вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44, Вимогам до оформлення дисертацій, затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 року № 40, а її автор Балагура Тарас Володимирович заслуговує на присудження йому ступеня доктора філософії в галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право».

Рецензент –

доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри права та публічного управління
Закладу вищої освіти
«Університет Короля Данила»

Іван КРИХОВЕЦЬКИЙ